

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

Postavení zvířete v nové právní úpravě

Pavla Löffelmanová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato bakalářská práce podává ucelený přehled o novém postavení zvířete v právním řádu České republiky. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena na sjednocení a uspořádání výkladu legislativy a odborné literatury týkající se změny postavení zvířete v soukromém právu, postavení zvířete ve veřejném právu a postavení zvířete ve vybraných zemích Evropské Unie a Evropy. Na teoretickou část navazuje část praktická, pro kterou bylo použito dotazníkové šetření, které mělo zjistit, jaký postoj chová veřejnost ke zvířatům a nakolik je informována o novém právním postavení zvířete. Závěr bakalářské práce se věnuje shrnutí teoretických poznatků, vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření a charakterizuje vybranou problematiku právního postavení zvířete.

Klíčová slova: druh, chov, kategorie, majitel, ochrana, právo, prodej, týrání, zákon, zvíře

Cíl práce

Cílem této bakalářské práce bude zpracování komplexní právní problematiky postavení zvířete v novém právním řádu České republiky, porovnání změn původní a současné právní úpravy postavení zvířete platné na našem území.

Dalším cílem bude zpracovat ucelený přehled postavení zvířete ve veřejném a soukromém právu, se zaměřením na novou právní úpravu postavení zvířete, zejména v občanském zákoníku v kontrastu s veřejnoprávní úpravou dané problematiky a dále ujasnění nového postavení zvířete v konkrétních situacích běžného života.

Dílčím cílem bude srovnání a vyspělost současných právních předpisů České republiky s okolními zeměmi Evropské Unie a Evropy, jimiž se nový občanský zákoník značně inspiroval.

V praktické části bakalářské práce bude hlavním cílem zjistit, posoudit a shrnout informovanost veřejnosti o novém postavení zvířete v právním řádu, jak by se veřejnost zachovala v řešení situací související se zvířetem a vztah veřejnosti ke zvířeti jako takovému.

Metodika

Pro teoretickou část práce bude použita metoda sběru sekundárních dat. Před samotným zpracováním práce bude nezbytné shromáždit vhodné podklady, především odborné knihy, publikace a internetové zdroje, týkající se tématu postavení zvířete a chápání zvířete jako takového.

V rámci historie NOZ a podobnosti v některých ustanoveních bude zmíněn Všeobecný zákoník občanský, jako hlavní zdroj bude využit nový Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., účinný od 1. 1. 2014, který upravuje zažitá ustanovení a obsahuje mnoho nových ustanovení týkajících se tématu, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, publikace *Ochrana zvířat v právu* od Hany Müllerové, *Právní ochrana zvířat* od Jany Prchalové. Nedílnou součástí práce bude studium mezinárodních úmluv a dokumentů dané problematiky. Mimo tyto zdroje bude čerpáno z webových stránek www.epravo.cz, www.equichannel.cz, www.narodneregistr.cz, www.obczan.cz, www.pesweb.cz a internetových stránek obsahujících jednotlivé zákony a právní předpisy v aktuálním i původním znění.

Po shromáždění materiálů budou jednotlivé zdroje důkladně prostudovány a bude analyzována jejich užitečnost pro jednotlivé kapitoly práce.

Práce z hlediska vnitřní struktury bude rozdělena do 7 kapitol. První kapitola bude úvodem do celé práce. Ve druhé kapitole budou popsány cíle práce a metodika práce, tedy jak bylo při vypracování práce postupováno.

Třetí kapitola bude zaměřena na postavení zvířete ve veřejném a soukromém právu v České republice. Nejprve bude určeno postavení zvířete ve veřejném právu, následně budou definovány pojmy užívané v právních předpisech veřejného práva. Důležitou částí bude vymezení postavení zvířete v zákoně na ochranu proti týrání a v trestním zákoníku vzhledem k absenci právního postavení zvířete v soukromém právu do počátku účinnosti nového Občanského zákoníku v České republice. Následně bude stručně formulováno postavení zvířete v soukromém právu a to v souvislosti se Všeobecným zákoníkem občanským a Občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb. Stěžejní částí práce bude získání přehledu postavení zvířete v novém Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. V první části přehledu bude vymezeno samostatné právní postavení zvířete v právním řádu oproti Občanskému zákoníku č. 40/1964, podrobná kategorizace zvířat a regulace zvířat. V následující části bude práce zaměřena na vlastnické právo zvířete, bude popsán nález zvířete a s tím související skutečnosti, náhrada za poranění zvířete škůdcem a náhrada za škodu způsobenou zvířetem, okrajově práce nastíní ostatní ustanovení dotýkající se zvířat jako zadržení veterinárním ošetřovatelem, skutečnostmi v případě koupě, prodeje a reklamace zvířete, exekuce a v neposlední řadě nově možností mít zvíře v nájemném vztahu ze zákona. Závěrečná část kapitoly bude zaměřena na postavení zvířete v mezinárodním právu, kde bude znázorněn stručný přehled o postavení zvířete ve vybraných zemích Evropské unie a Evropy, na základě kterých se inspirovala legislativa ohledně postavení zvířete i u nás.

Ve čtvrté kapitole bude vyhodnoceno dotazníkové šetření. Vlastní praktická část práce bude mít podobu empirického šetření. Jako základní metodický aparát bude použit standardizovaný dotazník. Samotné šetření bude probíhat metodou nahodilého výběru respondentů se snahou o co nejreprezentativnější vzorek. Všem dotazovaným respondentům bude zachována anonymita. Dotazníky budou v elektronické podobě rozmístěny v časovém horizontu (přibližně 3 týdny) na internetovém portálu www.vyplnto.cz, kde budou přístupné široké veřejnosti. Pro dostatečnou vypovídající hodnotu bude nutné získat alespoň sto respondentů, proto bude odkaz na dotazníkové šetření umístěn na různých webových serverech a sociálních sítích. Dále bude na dotazníkové šetření upozorněno formou letáčků v obchodech, na poštách a v obchodech s chovatelskými potřebami a zvířaty. Tento postup by mohl zajistit vyšší počet respondentů ke zjištění dat pro následné vyhodnocení. Vzhledem k rozsahu a hloubce zkoumání postavení zvířete bude zvoleno celkem 13 otázek, z toho 2 identifikační (zjišťující věk a pohlaví respondenta), 10 otázek uzavřených a 1 otázka otevřená. Součástí dotazníku bude krátký průvodní dopis, který respondentům srozumitelně objasní účel dotazníkového šetření. Při vyhodnocování výsledků dotazníkového šetření a při formulaci závěrů práce bude použita metoda analýzy včetně grafického znázornění výsledků.

V páté kapitole bude závěr, kde budou shrnuty stěžejní poznatky celé práce, tedy jak z části praktické, tak teoretické. Dále bude nastíněno vlastní doporučení na úpravy či změny legislativy.

Poslední dvě kapitoly budou tvořit seznam použité literatury, zdrojů a příloh.

Závěr

Cílem teoretické části práce bylo stanovení poskytnout komplexní přehled nového právního postavení zvířete v České republice a popsat změny, ke kterým došlo díky nové úpravě občanského zákoníku platného od 1. 1. 2014.

Postupně při psaní práce bylo zjištěno, že pro právní postavení zvířete jako takového je úprava oproti nedostatkům ustanovení předešlého OZ a především absence samostatného právního postavení zvířete, velmi příznivá. Změnil se pojem zvířete v právním pojetí, kdy bylo po dlouhou dobu považováno zvíře za věc. V OZ, kdy věc byla přírodní fakt a právu nepřisluší ji definovat, oproti tomu NOZ věnuje zvířeti zvláštní ustanovení, rozšiřuje okruh živých tvorů, která se nově považují za zvířata a cítící bytosti, začleňuje definici věci do obecné části, včetně rozšíření na statky nehmotné povahy a tím nastává posun ochrany práv zvířete. Je to velmi kladný krok k tomu, aby se pro vymezení jednotlivých druhů nemusela použít úprava veřejnoprávní.

Pokud jde o vývoj právní úpravy zvířete, byl do této doby velmi pozvolný. Ustanovení NOZ, které se věnuje náhradě škody při poranění zvířete, je vítanou změnou oproti OZ. Díky novému ustanovení je možno dosáhnout pokrytí nákladů na vynaloženou péči o zraněné zvíře. Následná možnost požadování tzv. ceny zvláštní oblíbenosti je významným přínosem pro zvíře, neboť umožňuje adekvátní náhradu škody, kdy zohledňuje povahu a citové vazby zvířete s jeho majitelem. Pro ucelenou znalost právního postavení zvířete je nutné se seznámit s celou řadou předpisů v celém právním řádu včetně provázanosti práva soukromého a veřejného, to však nebylo zadáním této práce, proto byly popsány a rozebrány pouze podstatné části týkající se nové právní úpravy ohledně postavení zvířete.

Následně nás práce seznámila s postavením zvířete ve vybraných zahraničních zemích jako Slovensko, Rakousko, Německo, Švýcarsko či Itálie, kterými se značně inspiroval NOZ. V případě Itálie a Slovenska je zvíře v právním postavení stále věcí oproti většině zemí EU, což nic nemění na dostatečné ochraně zvířete, vzhledem k členství daných zemí k EU a vázanosti na příslušnou legislativu. Je pozoruhodné, jakou provázanost jednotlivých států zajišťuje unikátní systém dohod v rámci Rady Evropy na ochranu zvířat. Díky prioritám Evropské unie je ochrana životního prostředí, respektive zvířete, na velmi vysoké úrovni a svědčí mimo jiné o mezinárodní snaze ochránit přírodu jako celek. Je zajímavým zjištěním, že porovnáním právní úpravy ochrany a změny postavení zvířete díky vydání NOZ, se Česká republika jednoznačně řadí mezi vyspělé státy Evropy.

K naplnění praktické části bakalářské práce byl realizován dotazníkový průzkum, který měl za cíl zjistit postoj veřejnosti ke zvířeti a hloubku informovanosti ohledně nového právního postavení zvířete. Na základě výsledků z šetření lze konstatovat, že veřejnost má kladný vztah ke zvířeti, převážná část též zvíře vlastní a postavení zvířete v novém občanském zákoníku jako cítící a živé bytosti tuto skutečnost jen umocňuje. Avšak informovanost veřejnosti o změně právního postavení zvířete a s tím související situace i přes rozsáhlou mediální kampaň není dostatečná, obzvláště, kdy zvíře chová téměř 90 % respondentů. Dotazovaní ve 13 % zvíře nevládní. Mezi hlavní důvody uvedli nedostatek času, prostoru a omezení zvířetem. Zmíněné důvody jsou chápány jako opodstatněné, jelikož zvíře nedostatkem péče, prostoru a času strádá a je pro zvíře tedy kladným rozhodnutím. V případě definice zvířete dle NOZ nemá více než 20 % respondentů ponětí o změně v legislativě. Tato skutečnost sama o sobě není problémem, ten nastane až v případě uskutečnění situace související s novou právní úpravou a jedinec v daném okamžiku zareaguje neadekvátně, případně v rozporu s právem. Pro lepší pochopení a znalost právní problematiky ohledně vlastnictví zvířete jakéhokoliv druhu by byla vhodná osvěta v podobě masové mediální prezentace v televizním vysílání, jelikož zvíře vlastní široká věková skupina a není možné zajistit dostatečnou osvětu pomocí vybraných webových stránek, na které musí být člověk upozorněn nebo musí chtít sám od sebe zjišťovat zmíněnou problematiku. V rámci související

legislativy, která je po bližším prozkoumání velice rozsáhlá, není nutné navrhovat změny. Zvíře má samostatné právní postavení a bere se na něj ohled již jako na živého tvora, vlastník má tedy mnoho výhod oproti dobám minulým, kdy může právo aplikovat jiným způsobem než pouze poškození věci a především se bere na vědomí citová vazba mezi zvířetem a člověkem. Avšak samostatné právní postavení zvířete nezaručí bezmocnému zvířeti spokojený život, jelikož trestní sazby za týrání zvířete jsou v České republice stále nízké a odnětí svobody na několik let hrozí pouze v případě, kdy je utýráno trýznivým způsobem větší množství zvířat. V ostatních případech soud uloží vlastníkovvi jen podmínku, což v častých případech týrání pouze jedince zvířete, lze posuzovat jako značně nedostatečné. Právní postavení zvířete je velice diskutované téma, nejsou s ním velké zkušenosti a až rozhodovací praxe soudů řešící spory ukáže na problémy a nedostatky nové právní úpravy zvířete.

V případě práv zvířat a člověka snad jednou v České republice nastane změna i v oblasti trestního práva tak značná, že společnost a příroda bude žít bez strachu z budoucnosti. V dnešním přetechnizovaném světě zvíře možná připomíná kořeny a minulost, kdy člověk žil v těsném spojení s přírodou. Náš přístup ke zvířatům můžeme zařadit do oblasti společenských vztahů, kde je patrný rozpor mezi povědomím jaké by právo „mělo být“ a v praxi jaké „je“. Při řešení právních skutečností záleží na mnoha faktorech, avšak je na každém z nás, jak se k přírodě postavíme. Ve společnosti se postupně mění hodnoty a tím i postoj vnímání zvířete. Zcela jistě je samostatné postavení zvířete v našem právním řádu velkým milníkem a kladným odrazem naší společnosti co se týká ochrany zvířat.

Vybrané zdroje

BAUMAN, Zygmunt, *Modernita a holocaust*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2010.
2. vyd., ISBN: 978-80-7419-028-5

BEZOUSKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*.
1. vyd. Olomouc: Anag, 2014. 369 s. ISBN 978-80-7263-819-2

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*.
1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 1. Vyd. Praha: Leges, 2009.
895 s. ISBN 978-80-87212-24-0

MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*.
1. vyd. Praha: Academia, 2013. 490 s. ISBN 978-80-200-2317-9

PRCHALOVÁ, Jana, *Právní ochrana zvířat*, Praha: Linde, 2009.
ISBN: 978-80-7201-763-8

STEJSKAL, Vojtěch, LESKOVJAN, Martin, *Člověk a zvíře v zajetí či v péči?*
Praha: Vodnář, 2010. ISBN: 978-80-87146-33-0

